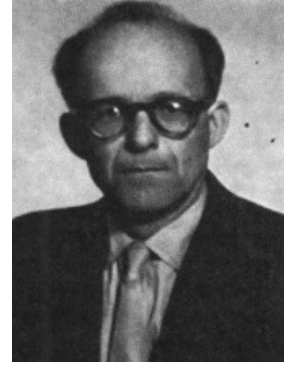

Kóhalmi Győrffy Barna (Szepesbéla, 1911. július 18. – Budapest, 1970. augusztus 5.) Kossuth-díjas és posztumusz Széchenyi-díjas genetikus, biokémikus, növényfiziológus, a biológiai tudomány doktora, az MTA posztumusz levelező tagja (1967).

A modern hazai biokémiai és élettani alapú növénygenetikai kutatások megalapozója.

Életpályája:

Kolozsváron és Szegeden végezte középiskolai tanulmányait. A szegedi Ferenc József Tudományegyetemen 1935-ben szerzett természettan-vegytan szakos tanári, 1936-ban pedig bölcsészdoktori oklevelet.

1936–1939 között az egyetem állattani és összehasonlító bonctani intézetének díjtalan gyakornoka volt, 1937–1939-ben csereösztöndíjasként a berlin-dahlemi Vilmos Császár Biológiai Intézetben végzett növénybiológiai kutatómunkát. 1939–1944 között a tihanyi Biológiai Kutatóintézet munkatársa, emellett beosztott gimnáziumi tanár volt.

1943-ban a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen magántanári képesítést szerzett a növények fejlődésélettana tárgykörből.

1944–1948 között a mosonmagyaróvári Növénytermesztési és Növénynevelési Kísérleti Intézetben vezette a biológiai és genetikai laboratóriumot. 1948-ban tanulmányutat tett Skandináviában.

1948-tól a Magyar Agrártudományi Egyetemen oktatott a növényöröklés tan magántanáráként, egyúttal az egyetemi biológiai intézet igazgatója is volt. 1951-ben politikai okokból felmentették állásából.

1948–1970 között igazgatóként irányította az MTA Genetikai Intézetében és jogelődjeiben folyó kutatómunkát.

Tudományos munkássága:

Édesapja, a botanikus Győrffy István keltette fel benne a növények biológiája iránti tudományos érdeklődést.

Kutatási területei: *Növénygenetikával, evolúciógenetikával* foglalkozott.

- 1932–1936 között gazdag mohagyűjteménye molekuláris kromoszómavizsgálatán keresztül megállapította az egyes *mohafélék főbb genetikai bélyegeit, fejlődéstani ismérveit*.
- Nevéhez fűződik a *kolchicin* (= az őszi kikerics alkaloidja) kromoszómaszerelvény-sokszorosító hatásának felfedezése, ill. a kolchicinnel létrehozott ún. autotetraploid növények előállítására.
- Számos új fajtahibridet állított elő genetikai körülmények között. Alapvető fontosságú eredményeket ért el a kromoszóma-szerelvények fiziológiai és biokémiai vizsgálata terén.
- Kimutatta az összefüggést a kromoszómaszám, a kromoszómadifferenciáltság és az evolúció foka között, leírta a

kromoszómaszám-alakulás törvényszerűségeit fajhibridekben, illetve keresztezésekben.

- A magyarországi *rizobium-transzformációs kísérletek* elindítója, vizsgálta a sztreptomycin érzékenységét, festékképző és -hiányos törzsek ultraibolya-sugárzással szembeni érzékenységét.
- Tanulmányozta a *C-vitamin-képződés* örökléstani hátterét.
- 1941-ben *sikeresen állított elő tetraploid cukorrépat*, ez szolgált alapul a triploid cukorrépahibridek később kibontakozó heterózis-nemesítésének.
- Növénygenetikai munkái mellett jelentősek voltak *evolúciógenetikai tanulmányai*, az 1960-as években már humán- és populációgenetikával is foglalkozott.
- 1952-ben a biológiai tudomány kandidátusa, 1957-ben doktora lett.
- Széles körű publikációs és tudományszervező tevékenységet fejtett ki, Magyarországot képviselve részt vett számos nemzetközi konferencián.
- *Oktatói munkássága szintén jelentős volt*, egyetemi tanárként és intézetvezetőként egyaránt *hozzájárult több genetikusanemesített szakmai elindításához*.
- 1954-től haláláig irányította elnökként a Magyar Tudományos Akadémia genetikai bizottságának munkáját.
- 1967-ben az MTA levelező tagjává jelölték, de politikai nyomásra, tudománypolitikai szempontokra hivatkozva végül nem választották akadémikussá. Két évtizeddel halála után, az MTA 1990. évi közgyűlésén rehabilitálták, és kimondták, hogy Győrffy Barna *1967-től az MTA levelező tagjaként* tartandó számon.

Főbb díjai, elismerései, jelentősége:

- posztumusz Széchenyi-díj (1990)
- Kossuth-díj ezüst fokozata (1949)

Főbb publikációi, művei:

- Chromosomaszámlálások colchicinnel előállított polyploidoknál. Tihany. 1940
- A polyploid növények élettana. Tihany. 1941
- A paprika C-vitaminjáról. Tihany. 1942
- A paradicsom C-vitamin tartalmáról. Tihany. 1943
- Gének és enzimek. Tihany. 1943
- A növények anyagcseretípusváltozásainak biokémiai vonatkozásairól. Budapest. 1953
- A mutáció mint evolúciós tényező. Budapest. 1964